

[K] **BEHOEDZAAM EENZAAM.**
SINGER-SONGWRITER ALEX ROEKA

In 1996 kwam in Amsterdam een nieuw gezicht ten tonele: Alex Roeka. Hij was nog net geen veertig en had twaalf ambachten en dertien ongelukken achter de rug. Van een vreemdeling had hij op een kruispunt in een vreemd land een gitaar aangepakt. Dat is vragen om een getormenteerd artiestenbestaan. Zijn stem en woordenschat hoefde Roeka niet meer te vinden, zijn muzikaliteit wel. Wat goed is, komt snel, maar niet altijd daar waar het het liefst wil zijn. Roeka begon als pauzeact op een avond met dichters en maakte cassettebandjes met eigen nummers. In 1999 won hij de Annie M.G. Schmidt-prijs voor het beste theaterlied. In Nederland is dat een bepaald hokje. Roeka is tegen de hokjesgeest van andere mensen. Zijn eigen niche als hoogstpersoonlijke zanger-met-gitaar wordt mede bevolkt door zeldzame talenten als André Manuel, Maarten van Roozendaal en Erik de Jong (Spinvis), de oud geboren jongens van het Nederlandstalige lied uit de eeuwige bron van blues en soul, met de streekgebonden tongval als ingebakken ingrediënt.

Alex Roeka (1955) komt uit het ge goede, ontwikkelde milieu van Ravenstein, het idyllische Noord-Brabantse dorp aan de Maas. Van zijn ouders mocht hij alles worden wat hij wilde, als het maar geen muzikant was. Dat laatste wordt het. In *Gegroefd*, zijn nieuwe theaterprogramma rondom zijn gelijknamige cd, onderbreekt Roeka een paar keer de stroom van muziek om zich als verteller uit de eigen biografie tot het publiek te wenden. Hij staat of zit achter de microfoon als een schriele koster in een vaalzwart pak, de schouders licht opgetrokken, de armen slap langs zijn lichaam, zijn ogen als gloeiende sintels. Hij vraagt niet of zijn publiek met hem mee wil gaan. Alles wat jij probeert te vergeten, wrijft hij er met zout en azijn weer in. Soms ben je aan het luisteren naar een misantroop. Dan weer is hij een minnaar die al weet dat het mis zal lopen. De zoveelste vrouw weet dat ook. Als zij zijn wereld kan doorgronden, weet ze dat het initiatief tot verlating van hem zal komen. Hij is een dolende reiziger en daarom houden vooral passanten van hem. De wereld van de opgejaagden en verdrukten is de zijne.

Alex Roeka, Foto Jan Gravekamp.

Dat hij geen meezingers kan schrijven, weet hij zelf het best, en toch strooit hij met *lalali* en *lalala*. Zijn kwinkslag over deze opzettelijke misstap roept gegrinnik op. Verder zijn het vooral loodzware luchten en loodzware thema's bij hem. Een geroutineerde podiumband met toetsenist, elektrisch gitarist, basgitarist en drummer (die ook meespeelden met de alternatieve rockgroepen Johan en Tim Knol) staan de sjofele straatmuzikant van het postmoderne protestlied bij. Het gaat om de reis, niet om de bestemming, zegt Roeka in navolging van de Griekse dichter Kafávis. "De troostende wanhoop": zo karakteriseerde muziekjournalist Peter Bruyn het nieuwste werk van Roeka. Die paradox is het etiket van de waar die het theaterpubliek voor zijn geld krijgt (inclusief pauzedrankje). Heftig maar kitschvrij, vond een andere recensent. Roeka heeft namens zijn überhippe onafhankelijke platenmaatschappij Excelsior Records nagedacht over zijn verkooppraatje. Hij heeft het over zijn gelooide huid en zijn door drank verruwde strot. Maar het eerste zie je alleen van te dichtbij en met het tweede valt het reuze mee – of tegen zo je wilt. De zanger is van

nature geen belcantoman, meer een *sprechsänger*. Het liefst zou hij een kruising zijn geweest tussen Brel (qua poëzie en persoonlijkheid) en de Stones (qua satansaffiniteit en *sound*). Als in een hoogstpersoonlijk nummer zijn eigen wanhoop optimaal doorklinkt in de eigenlijk wel eentonige melodielijnen en een begeleiding die niet uit de bocht durft te vliegen, gun je hem een sprankje troost via het zingen. Het wonder gebeurt in een enkele flard waarin we de lange schaduw van Jacques Brel horen knokken met de korte aandachtsspanne van Keith Richards. Rust vindt Roeka sowieso niet.

Alex Roeka woont in Antwerpen, een mekka voor liefhebbers van muziek en wat dies meer zij. De stad speelt een rol in zijn teksten als hij de concrete wereld om zich heen observeert en daar warempel andere mensen ziet ploeteren, hunkeren en hypocritiseren. Zelf is hij steeds op doorreis. Dat gejaagde is bij hem een soort hulpeloosheid waarvoor geen remedie gevonden moet worden omdat anders de magie weg zou zijn. Roeka stapt niet in een toneelpersonage. Als zichzelf komt hij wat aarzelend over en komt hij langzaam op gang.

In Roeka zit geen theaterdier. Er zit geen verlossende synthese in zijn verhalen, weinig duurzaam houdbaar inzicht voor derden. “Ik streef naar de krachtigst mogelijke uitdruktingsvorm”, zegt hij zelf. Soms is dat een gesproken intermezzo over een jeugdherinnering of – en hier komt Roeka’s droogkomische talent naar buiten – over de waarde van het instituut biechtvader (gratis verlost van je schuldgevoel en geen wachtlijsten). Als je weet dat Roeka psychologie heeft gestudeerd, komt deze gevatte miniconference extra sterk over het voetlicht.

Met *Gegroefd* erbij heeft Alex Roeka negen albums gemaakt, allemaal met eigen werk. Bij Nijgh & Van Ditmar verscheen in 2007 een boek met zijn liedteksten (*Mannenwoestijn*). Voor *Beet Van Liefde* kreeg hij in 2008 een Edison, de meest prestigieuze muziekprijs van Nederland. Een hit heeft hij nooit gehad. Spontaan uitbarsten in een Roekalied kunnen we daarom niet collectief. Klatergoud is wel het laatste wat Roeka kan verblinden of verleiden, maar wat is er eigenlijk mis met het schenken van een evergreen aan het cultuurgoed van de Lage Landen?

Als nieuwkomer bij de kunst van Alex Roeka, als generatiegenoot en als doorgeleerd hebbende sympathisant van gefundeerde maatschappijkritiek heb ik ademloos geluisterd naar de ongepolijste stem uit de spiegel van de waarheid. Je weet: in de opgebroken straten van zijn universum loopt Roeka wel eens iemand met een goede inborst tegen het lijf. Maar zulke mensen inspireren hem niet tot een lied.

LUTGARD MUTSAERS

www.alexroeka.nl

Albums: *Gegroefd* (2012), *Zachtaardig vergooid* (2010), *Beet van de liefde* (2008), *Mannenwoestijn* (2007, cd bij het gelijknamige, uitverkochte boek), *Hadeskade* (2006), *Schemerdrift* (2004), *Wolfshonger* (2002), *Wildernis* (1999), *Zee van onrust* (1996).
